
СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

Балан О.С., к.т.н., доц.
Арабаджи О.В.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Найбільш адекватною реакцією на сучасні загрози в енергетичній сфері для України мають стати радикальні структурні реформи одночасно у всіх напрямках енергетичної політики: енергоефективність, формування конкурентних енергетичних ринків, диверсифікація енергопостачання, збільшення в енергетичному балансі частки альтернативних джерел енергії та видів палива.

Розвиток підприємства, його ефективне поточне функціонування та досягнення головних перспективних цілей повинно здійснюватися на основі організаційно-економічного механізму, що призначений для управління фінансовими, трудовими, енергетичними та іншими ресурсами з метою максимального використання виявлених потенціалів.

Постає необхідність у визначенні сутності організаційно-економічного механізму енергозбереження промислових підприємств, обґрунтуванні етапів, критеріїв та принципів його формування.

Поняття «механізм» залучено в економічну науку з механіки, де під «механізмом» розуміється система для перетворення або передачі руху між тілами. У радянські часи значного поширення набув «господарський механізм», основою якого стали державна власність і планова економіка [1].

Термін «організаційно-економічний механізм» часто зустрічається у науковій літературі. В останній час багато уваги приділяється вченими до організаційно-економічного механізму енергозбереження або підвищення енергоефективності підприємства.

І. П. Булеев [2] вважає, що організаційно-економічний механізм – це сукупність форм, методів і інструментів управління. На думку І. Д. Михайленко [3], Т. М. Афонченкової [4] організаційно-економічний механізм енергозбереження – це сукупність заходів, що забезпечує максимальне використання енергетичного потенціалу при мінімальних питомих витратах енергії на виробництво одиниці продукції. І. В. Бевз [5] вважає, що організаційно-економічний механізм енергозбереження на підприємстві це сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), які чинять вплив на економічні і організаційні параметри підприємства, що сприяє формуванню та посиленню енергетичного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому.

Реалізація механізму на підприємстві повинна бути ретельно обґрунтована і прорахована. Результати від впровадження організаційно-економічних рішень попередньо отримуються математичним моделюванням із врахуванням сукупності основних факторів впливу на процес. Зростання вартості і дефіцит енергетичних ресурсів додатково посилює вимоги до наукового обґрунтування основних засад реалізації енергетичного потенціалу промислового підприємства. Основну увагу необхідно приділити технологіям стратегічного управління, техніко-економічним особливостям підприємства та його підрозділів, методам дослідження енергетичного потенціалу та його реалізації.

Для реалізації положень організаційно-економічного механізму постає необхідність у моделюванні інтелектуальної підтримки прийняття рішень з пошуку оптимальних шляхів

енергозбереження промислових підприємств. Розв'язання поставленої задачі вимагає ґрунтування на результатах економіко-енергетичного обстеження та комплексного дослідження всіх наслідків інвестування у енергозбереження.

Узагальнюючим показником ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, що взагалі характеризує енергоємність валового внутрішнього продукту, є питома витрата первинної енергії на одиницю ВВП. За даними Міжнародного енергетичного агентства станом на кінець 2008 року енергоємність ВВП України складала 0,5 кг нафтового еквіваленту на 1 дол. США. Цей показник в 2,6 рази перевищує рівень енергоємності розвинених країн світу. Наприклад, величина енергоємності ВВП в Данії та Японії дорівнює 0,11, у Великобританії – 0,14, Німеччині і Франції – 0,18, Сполучених Штатах Америки – 0,21, Росії – 0,47 кілограма нафтового еквівалента на 1 долар США [6]. Висока енергоємність ВВП в Україні є наслідком істотного технологічного відставання у більшості галузей економіки, причинами якого є застарілі енерговитратні технології та устаткування, неефективне споживання енергетичних ресурсів в галузях економіки для виробництва одиниці продукції. Неефективне використання паливно-енергетичних ресурсів призводить до зниження рівня конкурентоспроможності продукції, зменшення обсягу власних обігових коштів підприємств, внаслідок чого ускладнюється процес інвестування у проекти модернізації виробничих фондів і технологій. Крім того, уповільнюються темпи приросту обсягу ВВП та зменшується обсяг надходжень до державного бюджету. Отже, вирішення проблеми енергозбереження стало однією з найголовніших задач нашої держави. Протягом 2008 року енергоємність ВВП в Україні було дещо знижено. Це свідчить про підвищення активності України у впровадженні енергозберігаючих заходів. Перш за все це пов'язано з прийняттям низки законодавчих документів, які спрямовані на ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, зменшення обсягу їх споживання та імпорту. Виходячи з завдань уряду України та керуючись наказами Державного комітету України з енергозбереження, територіальним управлінням інспекції разом з районними адміністраціями почала проводитися роз'яснювальна робота серед керівників підприємств, яка була направлена на активізацію виконання нормативно-законодавчих актів з енергозбереження [7-12].

Внаслідок цього на промислових підприємствах почали створюватися підрозділи по управлінню енергозбереженням, до основних завдань яких входила розробка енергопаспортів та програм енергозбереження, розробка питомих норм енергоресурсів на виробництво основних видів продукції, впровадження системи АСКОВЕ та встановлення новітніх приладів диференційного обліку енергоресурсів тощо. Але незважаючи на ряд прийнятих законодавчих і нормативно-правових актів та активізацію процесу енергозбереження на рівні підприємств, рівень використання потенціалу енергозбереження є незадовільним. Отже, постає питання щодо необхідності управління потенціалом енергозбереження України, вирішення якого доцільно розпочати з дослідження інноваційного потенціалу енергозбереження промислового підприємства.

Література

1. Переосмислення ступеню відповідальності перед майбутнім: Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2009 рік / М. Пашкевич та інші. – К., НАЕР-НАУ, 2010. – 254 с.
2. Булеєв В. П. Формування організаційно-економічного механізму управління підприємством по обробці кольорових металів /В. П. Булеєв. – Донецьк : ІЕП НАН України, 1993. – 225 с.

-
3. Михайленко І. Д. Політика енергозбереження, потенціальні можливості енергозбереження в Україні // Енергозбереження. – 2006. – № 1. – С. 3–8
  4. Формування економічного механізму енергозбереження сільськогосподарськими підприємствами: автореф. дис. / Т. М. Афонченкова; ПВНЗ Європ. ун-т – К., 2008. – 22 с
  5. Бевз В. В. Розвиток механізму енергозбереження на підприємствах харчової промисловості / В. В. Бевз // Вчені записки: зб. наук. праць. – К. : КНЕУ, 2011. – № 13. – С. 169–173
  6. Багмет О.А. Енергозбереження в районах Харківської області / О.А. Багмет // Энергосбережение, Энергетика, Энергоаудит, № 8, 2008, с. 60-61.
  7. Козловський В.О. Теоретико-методологічні підходи до визначення потенціалу підприємства / В.О. Козловський, І.В. Причепа // Вісник Вінницького політехнічного інституту, № 3, 2007, с. 28-33.
  8. Продіус О.І. Креативний менеджмент як запорука сучасного ефективного управління [Електронний ресурс] / О.І. Продіус // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 67-72. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>.
  9. Охріменко О.О. Результативність стратегічного цілепокладання енергогенеруючих підприємств. [Електронний ресурс] / О.О. Охріменко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 2 (12). – С. 63-68. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html>.
  10. Балан А.А. Концепція та модель узгодженого контролювання економічної діяльності і розвитку енергопостачального підприємства [Електронний ресурс] / А.А. Балан // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 22-29. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>
  11. Балан О.С. Управління процесом прийняття інвестиційних рішень на підприємствах виробничої сфери: [моногр.] / О.С. Балан // Одеса: вид-во «ВМВ», 2014. – 420 с.
  12. Філіппова С.В. Проблеми енергозбереження машинобудівних підприємств / С.В. Філіппова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 4. Том 3. – С. 119 – 122.